అర్ధరాత్రి వేళ దూరంగా ఎక్కడో సైరన్ కూత. ప్రక్కన చర్చిలో గంట ఠంగున మ్రోగింది. ఒంటిగంట! - కాలిబాట అటూ యిటూ పూరిగుడిసెలు. వెన్నెల తెర తప్పుకుని వెన్న ముద్దల్లా వున్నాయి. ఉండుండి వీచే పిల్ల తెమ్మెరలు. వాసుదేవ్‌కి తమ వూళ్ళో చెరువు కింద గుడిసెల్లో చాకలివాళ్ళు సాయంత్రం మసక చీకటిపడే వేళ చిదుగుల పొయ్యిల మీద వంటలు చేసుకోడం గుర్తొచ్చింది.

ఎస్కలేటర్

'మీలా'

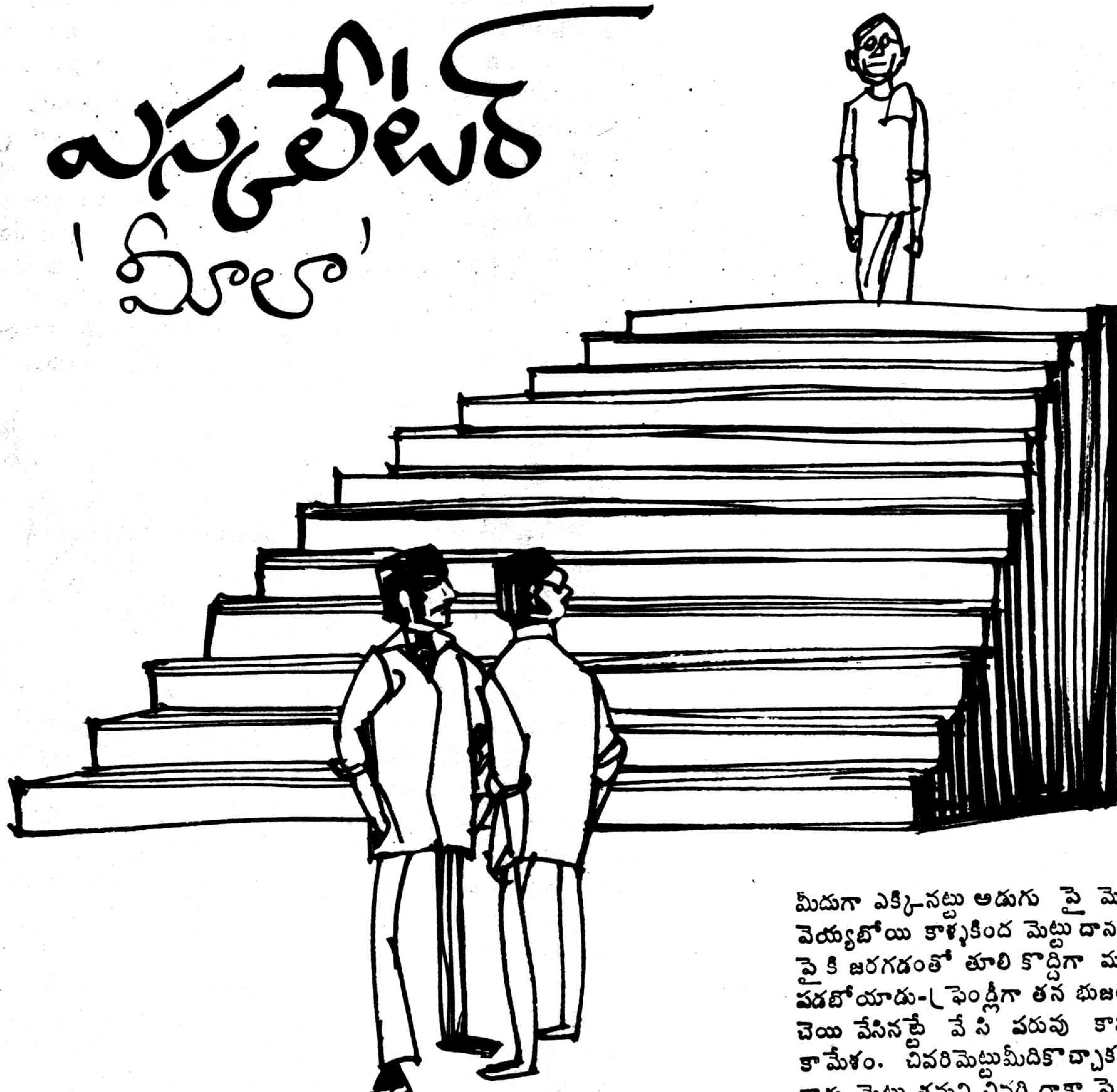

చీకటి నలుపుమధ్య ఆరెంజి కలర్ వెలుగులు విరజిమ్మే మంటలు ఓ అద్భుతమైన వర్ణ చిత్రాన్ని కళ్ళ ముందుంచుతాయి.ఇప్పటికీ వెన్నెల్లో ముడుచుకు పడుకున్న గుడిసెలు. వాటి లోపల ఆకలికి అరుస్తున్న పేగులూ, చలికొరికే ఎముకల గూళ్ళూ. ఎండుపుల్లల్లాంటి బడుగు జీవులూ— గురించి ఆవేశంగా ఓ ఉపన్యాసం దంచేస్తాడు కామేశ మిప్పుడు కదిలిస్తే— ఏ దృశ్యమైనా, జీవితమైనా దగ్గరికెళ్ళి లోతులూ, లొసుగులూ చూడకపోతే అందంగానే వుంటుంది. అందమైన భావాన్ని ఖూనీ చేయించడం యిష్టంలేక ఏమీ కామెంట్ చెయ్యలేదు భావుకత్వం చావని వాసూ.

సగం నిద్రా సగం మెళకువాగా చూసిన సెకండ్‌షో సినిమాలో దృశ్యాలేవీ గుర్తు రావడంలేదు. మొదటిసారిగా 'ఎస్కలేటర్' ఎక్కిన అనుభూతి తప్ప-మామూలు మెట్ల మీదుగా ఎక్కినట్టు అడుగు పై మెట్టుమీద వెయ్యబోయి కాళ్ళకింద మెట్టు దానంతటదే పైకి జరగడంతో తూలి కొద్దిగా ముందుకు పడబోయాడు-ఫ్రెండ్లీగా తన భుజంచుట్టూ చెయి వేసినట్టే వేసి పరువు కాపాడాడు కామేశం. చివరిమెట్టుమీదికొచ్చాక- కాదు కాదు-మెట్టు తమని చివరి దాకా పైకి తీసుకొచ్చాక ఆటోమేటిగ్గా లోపలికెళ్ళిపోతున్న మెట్టుని చూసి అడిగాడు—

"అయితే ఈ మెట్టు మళ్ళీ కిందికెళ్ళిపోతుందికదూ లోపల్నించి?"

"అవును. మళ్ళీ మన్లాంటి వాళ్ళని పైకి తీసుకొచ్చేందుకు. రంగులరాట్నంలో లాగే తిరుగుతూ వుంటుంది. కాకపోతే యిందులో కిందినుంచి పైకెళ్ళే మెట్లే కన్పిస్తాయి, పైకెళ్ళినవి తిరిగి క్రిందికి రావడం మనకి కన్పించదు"—కామేశం తనకి అర్థమైనంత

వరకు వివరించిపారేశాడు. తెలియని విషయాల్ని గురించి కూడా తెల్సినట్టు మాట్లాడెయ్యటం అతన్లో కళ. తనలాగా ముడుచుకుపోడు.

ఎవరికివాళ్ళే గంభీరంగా. అతి నిశ్శబ్దంగా కూర్చునివున్న హాల్లో ఊపిరి బిగబట్టి నోరు మెదపకుండా కూర్చున్న తన చెవిలో అతి మెల్లిగా గొణిగాడు కామేశం.

"ఎస్కలేటర్ చూపించటానికే ఈ హాలుకి లాక్కొచ్చాను. మొదటిసారి భలే థ్రిల్లింగా వుంటుంది కదూ! ఓ ఫ్రెండెవడో చెప్పడంతో నేను చాలా ప్రిపేరయ్యే వచ్చాను అయినా మొదటిసారి నీలాగే పడపోయాను. పైకి గంభీరంగా కన్పిస్తారుగాని అందరూ అంతేలే"—

తను కొంచెం సిగ్గుపడ్డా, ఆ మాటల్తో కాస్త రిలాక్సయాడు — "ఇది చూట్టానికి రెండు మూళ్ళారు రూపాయలు క్షవరం — రాత్రి భోజనానికి గుడ్ బై" అని తననుకున్నట్టే అయింది.

పొట్లం అందుకుని, బండివాడిచ్చిన పచి పైసలు బిళ్ళ భద్రంగా జేబులో వేసుకుని పోజుగా అడిగాడు కామేశం — "రోజుకెంత సంపాయిస్తావోయ్?"

"ఎంత సార్! ఆడికి మిర్చి కొనేద్దే లేదు. పిండి, మసాలా అన్ని ధరలు ఆస్మాన్లనేనాయె. మా తాతల కాలంలనైతె...."

"తాతల కాలం వదిలెయ్. నువ్వెంత సంపాయిస్తావేంటి రోజుకి?"

"రోజుకింతనేం జెత్తిం సార్. గిదేమన్న పూటకైకిలా, సర్కారినౌకిరా? కొత్త సీన్మ రిలీజునాడు మావసై పాతిక్క ముప్పైవరాన్రాను సీన్మ మంచిగవోతె మాకు మంచిగనుంటది గిరాకి."

"సగటున రోజుకిరవై సంపాయిస్తావా?"

"ఆఁ దగ్గద్దగ్గర! ఎందుకుసార్. గివ్వన్నడగబట్టిరను. పేపర్లకి స్తర..పత్రికలల్ల రాస్తరా? గప్పుడెప్పుడో మా దోస్తుదెచ్చి సూపెట్టిండు పోటువలు సుత ఏసిరనుగద! ఎందుక్కసార్, మా కతలన్ని గట్ల రాసినోల్లకు పైసలిస్తరటగద పేపార్లోల్లు?"-కామేశమేమోగాని. అదిరిపోయాడు తను అమ్మో- చాలానాలెడ్జివుందే ఆపన్నేతనైనా బావుణ్ణు-గుమ్మంలోకొచ్చిన ముష్టి దానిమీదా, అద్దెకొచ్చిన ఇంటాయనమీదా కథలూ, నాటికలూ రాసి సంపాయించేయొచ్చు- దేనికైనా తెలివితేటలుండాలి! భార్య కూరగాయలు పండించి మిర్చీ సప్లయిచేస్తే వీడిలాగే బజ్జీ లమ్ముతుంటాడు వీడి కొడుకు ఏఎస్ సి., బి. సి. సర్టిఫికెట్తో పట్టుకుని డాక్టరో, కలక్టరో అయిపోతాడు తన కొడుకు గ్రాడ్యుయేటై కండక్టరో, గుమాస్తానో.... నవ్వొచ్చింది వాసుదేవ్‌కి. తనకి గతిలేదింకా ఏ కండక్టరుగానో, గుమాస్తాగానో, కాదు కనీసం ఆఫీసులో అటెండరుగానైనా. ఆలూ లేదు చూలూ లేదు. కొడుకునేం చెయ్యాలని ఆలోచన! వాడు డాక్టరైతే మాత్రం, కలక్టరైతే మాత్రం తననుద్ధరిస్తాడా? పుట్టినప్పట్నించి ముందు వాణ్ణి తను సాకద్దూ. ఈనాటికి తనింకా నాన్నమీదే ఆధారపడుతున్నాడు. నిరాఘాటంగా సాగే నిరుద్యోగపర్వంలో ఓ చిన్న చిగురంత ఆశ ఈవేల్టి ఇంటర్వ్యూ.

మలుపుతిరిగి మెయిన్ రోడ్డు మీదికొచ్చారు. కొంత మేర వెలుగూ కొంత మేర చీకటీ-స్ట్రీట్ లైట్లు సృష్టించే వెలుగునీడల్లో పొడుగ్గా పొట్టిగా అవుతూన్న తమ నీడలు చూసుకుంటూ ఇద్దరూ మౌనంగా నడుస్తున్నారు. రోడ్డు కటూ ఇటూ ఎత్తైన మేడలు విశాలమైన కాంపౌండ్ మధ్యలో సమున్నతంగా, సగర్వంగా—వెండిబాకులు పట్టుకుని కావలా కాస్తున్న సైనికుల్లా వెన్నెల కాంతిలో కొబ్బరిచెట్లు-డబ్బున్నవాడి మనసులో దొంగభయంలా మేడల్లో అక్కడక్కడా ఒకో మూల గదిలో మినుకు మినుకుమంటూ లైట్లు.

విశాలమైన రోడ్డు, మేడలమధ్య ఆరిస్టోక్రసీ నింపుకుని ముభావంగా పలకరించిపోతున్న గాలి తెమ్మెరలు.అర్ధరాత్రి నిర్మానుష్యంగా వుండే వీధుల్లో తిరగడం ఎంత చక్కటి అనుభూతి! ఇలా నిష్పూచీగా నిశ్శబ్ద పురాత్రుల్ని అనుభవించడం మాత్రం ఎప్పటికీ సాధ్యపడ్తుందా?

"ఈ నిశ్శబ్ద (నీరవ) నిశీధిలో" వాసుదేవ్‌లో భావకవి గొంతుకడ్డంపడి కొట్టుకుంటున్నాడు. సరదాగా తట్టిందతనికి, కామేశం అంతసేపు మౌనంగా వూరుకునే మనిషి కాడు.

"ఏమిటి నువ్వేం మాట్లాడ్డమేలేదు కామేశం?"-అడిగాడు.

"అక్కడికి నువ్వు మాట్లాడ్తున్నట్లు! ఏం లేదురా.వుట్టినే" అన్నాడు పొడిగా కామేశం.

"కాదు నువ్వెందుకో మూడీగావున్నావు. లేకపోతే ఇంత సేపు మౌనంగా వుండే వాడివా? కాస్సేపాపరా బాబూ అంటే వినని వాడివి!"-

"ఆవకుండా వాగేవాడెప్పుడూ ఆలోచించడనా నీ ఉద్దేశ్యం? నువ్వు గమనించేవా? రెండు భిన్న ప్రపంచాలు చూశాం మనమిప్పుడు—"

"ఏవిటీ.... ఓ! అవును.... సినిమా! అది నిజంగా మరో ప్రపంచమే! పనికిరాని ప్రపంచం! మన ప్రపంచానికి దగ్గరగా వాస్తవికత ప్రతిబింబించే సినిమాలిప్పట్లో ఏమొస్తున్నాయసలు? ఆ మాటకొస్తే నవలలూ, కథలూ మాత్రం! ఏ నవలారాణిని చూసినా ఓ కలల ప్రపంచం సృష్టించడం తప్ప కాస్త కాళ్ళు నేలమీద ఆన్చి తన చుట్టూ ప్రపంచాన్ని చూసేదెక్కడ?"

"ఏడిసినట్టుంది! నీ 'ప్రపంచ' చరిత్ర కాస్తాపుతావా? కాఫీ లైఫైనా ఓ పదిహేన్నిముషా లుంటుంది గాని సినిమా ఎఫెక్టెంత సేపురా....దాన్నెవరు ఇంత సేపు గుర్తెట్టుకునేది?"

"మరి?"—

"ఇందాక మనవొచ్చిన దారి....ఆ గుడిసెలు....ఇక్కడీ మేడలు....నాకేవిటో మనసు జీర్ణించుకోలేనంత బాధేస్తుంది. ఈ మేడలు చూస్తుంటే ఏవిటో అలర్జిగ్గా వుంటుంది"-

"గట్టిగా అనకు. దాన్ని జెలసీ అంటారు- మనకు లేనిది మరోడికి వున్నదే అని!"-

"నాన్సెన్స్! అదికాదు-ఎంత ఆర్థిక అసమానత వుందో మన సొసైటీలో? మనవి

పేద దేశం అంటారు. ఎవరి నోట విన్నా డబ్బు లేదులేదన్న మాటే! సిమెంటు కొరతం టారు. అన్ని ధరలూ ఆకాశానికంటుతున్నా యంటారు. కాస్టాఫ్ కన్‌స్ట్రక్షన్ పెరిగిపోయిం దంటారు. ఈ మేడలన్నీ ఎక్కణ్ణుంచి పుట్టు కొస్తున్నాయ్? ఈ రోజు చూసిన ఏరియాని మరి నాల్రోజులు పోయాక చూస్తే గురు వట్టలేవు. అంతస్తులమీద అంతస్తులు లేస్తాయ్. ఆ గుడిసెలింకా నేలమట్టమవు తాయి ఇహ పెళ్ళిళ్ళమాట సరేసరి. సీజ నొస్తే చాలు మేరేజీ హాళ్ళు. గుళ్లు. యిళ్లు ఆఖరికి వేసవి సెలవలుగదా-స్కూళ్లు సైతం ఏవీ చాలవు. ప్రెజెంటేషన్లకి సామాన్యుడి జీతం డబ్బులు సరిపోవు— లక్ష వున్నవాడికి మరో రెండు లక్షలు కట్నమిచ్చి పెళ్ళిళ్ళు చేసేవాళ్ళు చేసూనే వున్నారు. కట్నాలు చాలక వళ్ళు "కాలి" ఇళ్ళు గుల్లయి చచ్చే వాళ్ళు ఛస్తూనే వున్నారు. ఎంత అసమా నతో చూడు. ఇదంతా పోవాలంటే విప్లవం రావాలి. పరుల పొట్టలు గొట్టి సంపాయించే ఒక్కొక్కణ్ణీ బైటికిలాగి నడివీధిలో పెట్టి షూట్చేసి పారెయ్యాలి. డబ్బంతా దేశంలో అందరికీ సమానంగా పంచెయ్యాలి!"—

"నీ పేరు కామేశం కాదు. ఆవేశం అని పెట్టాల్సిందిరా. మరీ అంత బిట్టర్‌గా మాట్లాడ్తావేం? మేడకట్టిన ప్రతివాడూ, పెళ్ళిచేసిన ప్రతివాడూ లక్షాధికారి కాదురా!" వాసుదేవ్ గొంతులో ఏదో బాధ తొణికిస లాడింది.

వాసుదేవ్ ఓ పెద్ద మేడ. విశాలమైన ఆవరణ వున్న కాంపౌండులోకి పెద్ద గేటు పక్కనున్న మరో చిన్న గేటు తెరుచుకుని అడుగుపెట్టాడు. కామేశాన్ని లోపలికి రానిచ్చి గేటు బోల్టు వేసి అన్నాడు — "ఇది మా చిన్నాన్నగారి మేడ. లాడ్జిలో దిగితే రేపొద్దున మనం ఇంటికెలా చేరాలో తెలుస్తుగా. అందుకే ఈ రాత్రి కిక్కడ బస చెయ్యొచ్చని తీసుకొచ్చాను—"

కామేశం విస్తుపోయి చూస్తున్నాడు— ఖరీదైన మేడకి తగ్గట్టుగా ఇంటిముందు అందమైన తోట. గారేజిలో కారు. తనతో సమంగా రెండుగదుల అద్దె కొంపలో వుండే గుమాస్తా కొడుకు వాసుదేవ్‌కి ఇంత ఖరీదైన చిన్నాన్న వున్నాడనుకోలేదు. అందుకేనేమో. మేడలున్న వాళ్ళమీద అంత సానుభూతి వీడికి! లాడ్జిలో దిగితే డబ్బు ఖర్చని ఈ మేడలో బస చెయ్యటమా! ఏ రైల్వే స్టేషన్లోనో, బస్టాండులోనో, పార్కులో బెంచీమీదనో పడుకుంటే సరి పోలా? పోయేవాడు తను పోకూడదూ! మధ్యలో తననెందుకు పిలవడం?

వాసుదేవ్ మేడపక్క చిన్న సందులోంచి వెనగ్గా లోపలికి ఓ చిన్న అవుట్ హవుస్ లాంటి దాని ముందుకు వెళ్ళి, "చిన్నాన్నా" అని పిల్చాడు. రెండో పిలుపుకి తలుపు తీసు కుని లుంగీ సవరించుకుంటూ వచ్చా డాకాయన.

"రా రా! ఇప్పుడొచ్చావేమిటి. మళ్ళీ ఏదైనా ఇంటర్వ్యూనా? లోపల్రండి బాబూ"- అన్నాడాయన గుమ్మంలో నిలబడే.

"అవును చిన్నాన్నా. మంచి నిద్దట్లో డిస్టర్బ్ చేసినట్లున్నాం....? అవునూ.. ఆ మూలుగెవరూ?"-వాసుదేవ్ బైట నించునే అన్నాడు. అప్పుడే గమనించాడు కామేశం కూడా. లోపల్నుంచి ఓ మూల్గుతున్న ఆడ గొంతుని.

"మీ పిన్నేరా. వారం రోజుల్నుంచి జ్వరం. ఇప్పటిదాకా పేలిపోతూనే వుంది. ఇప్పుడే కాస్త కన్ను మూతపడింది. ఇంతలో మళ్ళీ అలికిడికి లేచినట్టుంది."

"అరెరె ఎంత పని! మేమొచ్చి ఇబ్బంది పెట్టేశాం కదూ! జ్వరం వారంనుంచి తగ్గక పోవడమేమిటి చిన్నాన్నా. ఏం జ్వరం?"

"ఏముందిరా? ఇంటి వెనక డ్రైనేజి దోమలు. జ్వరం తగ్గిపోవటానికి మరేం

లేదు. ఒంట్లో రెసిస్టెన్స్ లేదంటాడు డాక్టరు. అంతకంటే మరేంలేదు. ఆ మాటకేంగాని. ఆరుబైట మంచం వేస్తాను. కాస్త గాలైనా వుంటుంది దోమలకి తోడు. పొద్దుపోయింది రేపొద్దున మాటాడుకుందాం—" అంటూ చిన్నాన్న మంచం ఓ దుప్పటీ. రెండు దిళ్ళూ తెచ్చి బైటవదేశాడు.

"మంచినీళ్ళు తాగుతారేం రా?" అంటూ వెంటనే లోపలికి వెళ్ళాడు. వెళ్తొంటే వెనక వీపు మీద బనియన్ చిరుగులు స్పష్టంగా కన్పించాయి వెన్నెల్లో—

"తాగుతాంలే చిన్నాన్నా.... ఏమిటో అతిథి మర్యాదలన్నీ చేస్తున్నావు! నే వస్తున్నాలే— ఏం పిన్నీ.... ఎలా వుందీ?" అంటూ లోపలి కడుగుపెడ్తున్నాడు వాసుదేవ్. "ఢా" మన్నని మాదు చిలికేలా శరగోపం పెట్టింది గుమ్మం. ఒక్క క్షణం కళ్ళముందు మెరపులా పెద్ద వెలుగు వరుచు కొన్నట్లయి వెంటనే కళ్లు చీకట్లు కమ్మాయి. తల దిమ్మెక్కింది.

"అర్రెరే.... నిద్రవేళ ఎంత దెబ్బ తగిలించుకున్నావురా నాయనా! తలొంచుకు నడవాల్సింది. నేనైనా చెప్పలేదు. మీ బావ కూడా అంతేనా, అంగుళం తక్కువగా ఆరడుగులుంటాదేమో, పచ్చిన వకత్రెండు సార్లూ ఇలా సన్మానం జరిగేసరికి ఆయనిక స్ట్రయిక్ చేశాడు— "అంత కొంప వుంచుకుని ఏం ఖర్మ! మీ వాళ్ళు పెద్దింట్లోకి మాత్రేగాని నేను మళ్ళీ రాను" అన్నాట్ట.... ఏం చేస్తాం చెప్పు.... ఇంకా ఎన్నాళ్ళనుభవించాలో"— చిన్నాన్న కుండలో నీళ్ళు కాసిని మాదు మీద చల్లేసరికి కాస్త తెప్పరిల్లాడు వాసు. చిన్నాన్నా పొదగరే! అలవాటైపోయుంటుంది వంగి నడవడం—అప్పుడే కాస్త తేరి పార చూశాడు చిన్నాన్నకేసి. ముసలితనం కాదు - బాధ్యతలూ బరువులూ కృంగదీశాయాయన్ని. సగానికి సగం వంగిపోయాడు మనిషి—గ్లాసుతో మంచినీళ్ళు తన వెనగ్గావచ్చి నిల్చున్న కామేశాని కందించాడు.

పిన్ని కళ్ళు తెరిచి చూసింది వాసుని. గుర్తుపట్టినట్టుగా కళ్ళు మెరిశాయి. 'ఎవరూ' అన్నట్లు కామేశంకేసి చూసింది.

"మా ఫ్రెండు కామేశ్వర్రావు పిన్నీ. ఇద్దరం ఇంటర్వ్యూకి వచ్చాంలే. పడుకో పడుకో.. పొద్దున మాట్లాడుకుందాం. జ్వరం తగ్గిపోతుందిలే-నేనొచ్చేశాగా మీ గోవిందు దాచేసినట్లే- వాడేనేంటి డాక్టరు? నేనూ మాటల్తోనే నీ జ్వరం చిటికెల్లో తగ్గించేగల్ను!" అని పిన్ని మొహంలో ఓ తేట నవ్వు తెప్పించి బైటికి కదిలాడు.

—దుప్పటి నిండా చిరుగులు. అందుకే ఆయన పరవకుండా పెట్టి వెళ్ళినట్టున్నాడు- సాయం చెయ్యబోయాడు కామేశం వాసూకి పక్క వెయ్యడంలో. దిళ్ళు దూదంతా ఒకచోటికిచేరి మాసిన కంపు కొడ్తూ రాళ్ళలా వున్నాయి.

* * *

టైం దాటిపోయింది. పట్టపగల్లా వెన్నెల కళ్ళల్లో పొడుస్తోంది. నిద్ర రావడంలేదు. కామేశం ఎదురుచూస్తున్నాడు వాసు ఏదైనా మాట్లాడ్తాదేమోనని! తనిందాక మాట్లాడిందానికి ఈ ఆవరణలో అడుగుపెడ్తూ తనను కున్నదానికీ సమాధానంగా ఏదైనా అంటాడని. ఇక వూర్కోలేక తనే పిల్చాడు.

"వాసూ!"

అందుకోసమే ఎదుర్చూస్తున్నవాడిలా "ఊఁ" అంటూ వెల్లకిలా తిరిగాడు. అటు తిరిగి పడుకున్న వాసు.

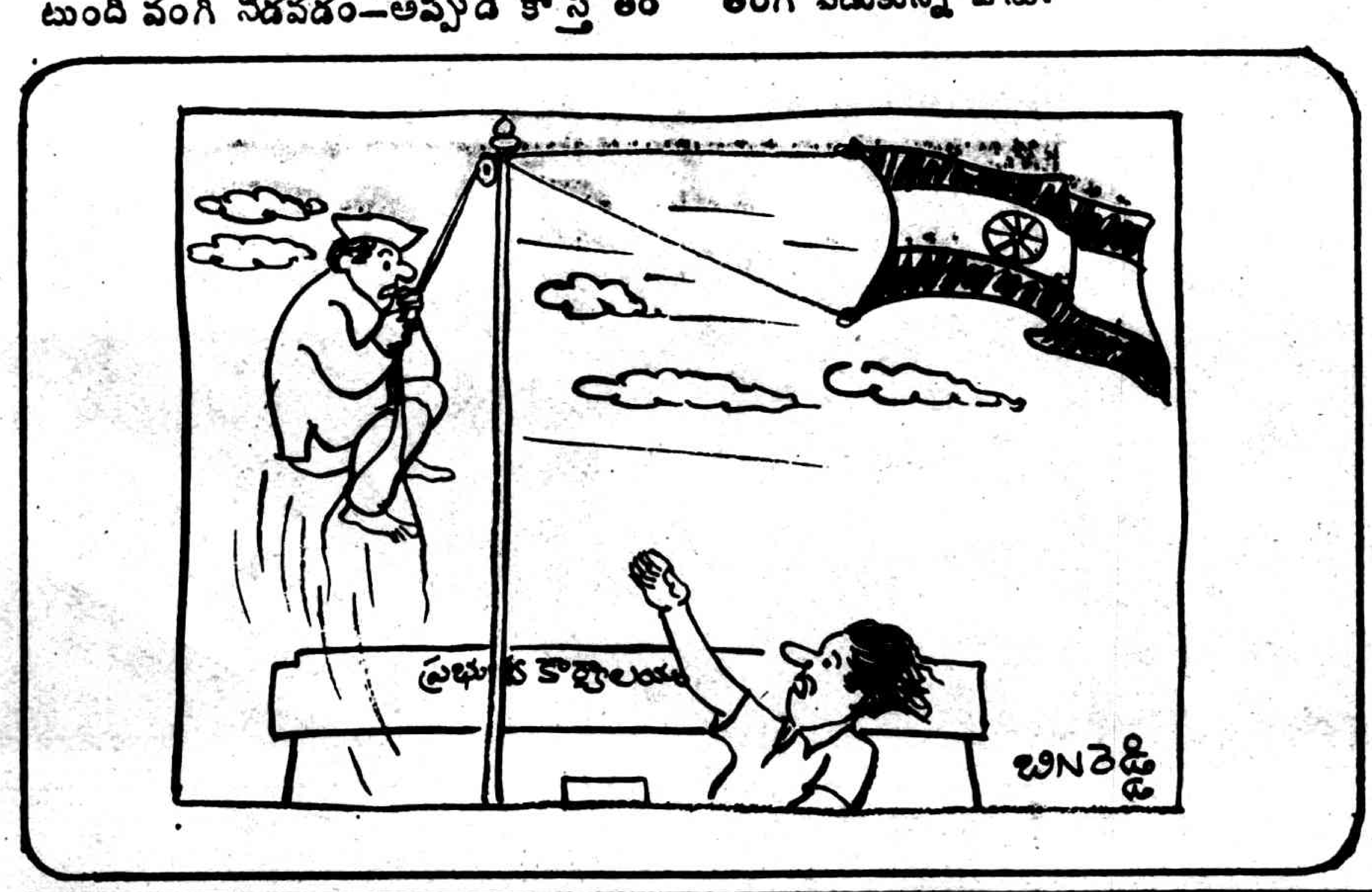

ముసురుతున్న దోమల్ని చప్పట్లు కొట్టి రెండు అరచేతుల మధ్యా చంపటానికి ట్రై చేస్తున్న కామేశాన్ని చూసి నవ్వుతూ అన్నాడు—

"మనం అరవ్వాళ్ళలా లుంగీల్తో దేశమంతా తిరగడం అలవాటు చేసుకున్నా బావుండేదిరా. ఈ క్షణాన్న కట్టుకున్న లుంగీ విప్పి కప్పుకునే దుప్పటి చేసుకునే వాళ్ళం —ప్చ— మా చిన్నాన్న చాలా బాధపడ్తుంటాడు మనకపన్నీ సప్లై చెయ్యలేకపోయినందుకు—"

చంద్రుడు నట్టనడి నిశీథిలోంచి పశ్చిమానికి జరుగుతున్నాడు. మేడ నీడ వెన్నెల కళ్ళలోకిపడకుండా అడ్డుపడ్తోంది. మందంగా వీచే చిరుగాలిలో డ్రైనేజీ కాలువ మురుగు వాసనా, ఎక్కణ్ణుంచో మల్లెలవాసనా కలిసి వచ్చి సందిగ్ధావస్థలో పెడ్తున్నాయి.

"....ఆయన్ని చూస్తే జాలేస్తుందిరా. వుండడానికి సొంతిల్లంటూ ఇంత పెద్ద మేడ వుందా? అది ఆయనుండానిక్కాదు. ఆయనకది ఎప్పటికి ప్రాప్తమో-పెద్ద డాక్టరుకదా అని మా వేదక్కకి పాతికవేలు కట్నమిచ్చి అదీ అప్పుచేసి.. మా బావతో పెళ్ళి చేశాడు. ఆ అప్పు యింకా తీరిందో లేదో నాకు తెలీదు. ఈనకి డాక్టర్ల క్రేజు. మా గోవిందాన్ని మెడిసిన్ చదివిస్తున్నాడిప్పుడు. మా బావకేంటి తెల్సునా? ఇంత పెద్దిల్లూ తన బావమర్దికే కట్టపెడ్తారుగాని తనవాటా చిల్లిపైసా వుండదుగదాని ఆయన బాధ! అందుకే ఆ యింట్లోకి మాత్రేగాని అత్తారింటి ముఖం చూడనంటాడు. అదేం— బ్లాక్‌మనీ పోసి కొన్నాడా మా చిన్నాన్న! ప్రతి రక్తంబొట్టూ వెచ్చించి. ఇటుక్కీ ఇటుక్కీ మధ్య కాంక్రీటు కాదు. తన కండలు కరిగించి పెట్టి కట్టాడు. తన జీతంలో బేసిక్ పే మాత్రం తీసుకుంటూ మిగతా జీతమంతా లోనుకి కడ్తున్నాడు. ఆ మేడలో అద్దెకుండి అన్నీ అనుభవిస్తూంది ఎవరో తెలుసా? ఓ సివిల్ అసిస్టెంట్ సర్జన్. అతగాడి తండ్రి ఏం చేసేవాడో తెల్సా? చేసేవాడేంటి. ఇప్పటికీ చేస్తున్నాడని చెప్పుకుంటారు. ఇందాక చూశామే—మిరపకాయ బజ్జీలవాణ్ణి! ఈయనింకొంచం పరువుగా పదిమంది యిళ్ళలో వంటపని చేస్తాడు. ఈయనా, మా చిన్నాయనా, ఇందాక చూపిన ఆ మిర్చిబండీవాడూ తండ్రులంతా ఒకటేరా! తమ బతుకులెలా బండలైపోయినా కొడుకుల మనవల ఆస్తులు ఎలాపెంచాలాని చూస్తారు"—వాసూ సాగిపోతున్నాడు.

"దెస్-వై డూయూ పిటీ దెమ్‌రే? పేరెంటల్ కేర్ జంతువుల్లో కూడా వుందిగాని-

ఎంతవరకు? పిల్లలకి రెక్కలొచ్చి తమ బ్రతుకు తాము బ్రతికేదాకానే- ఈ తాపత్రయాలన్నీ మనుషుల్లోనే ఎందుకు మరి?" కామేశం అడ్డుతగిలాడు.

"ఎందుకన్నాగానీ.... నువ్వన్న పేద గొప్ప వర్గాలు విడివిడిగా ఎక్కడున్నాయో చెప్పు. ఒక తాత, ఒక తండ్రి పేదరికంలో రెక్కలు ముక్కలు చేసుకుంటే ఒక మన వడు, ఒక కొడుకు, అలా కొన్ని కుటుంబాలు ధనవంతమవుతున్నాయ్. ఆ కుటుంబాలు ఇంకిన్ని తరాలకి సరిపడా ఆస్తిని పెంచాలని తాపత్రయపడ్తుంటాయ్.

నువ్వనే అసమానత ఎక్కడుందిచెప్పు రెండు ప్రత్యేకవర్గాల మధ్యా? కాదు. అందాకా వెళ్ళేముందు అది తల్లిదండ్రులకీ, పిల్లలకీ మధ్యనే పుడ్తోంది. పెరుగుతోంది—కాటన్ పేంట్ తొడిగే తండ్రి కొడుక్కి టెరీకాటన్ పేంట్ కుట్టించాలని తాపత్రయపడ్తాడు. తను పచ్చడి మెతుకులుతిన్నా తల్లి పిల్లలకి పప్పూ కూరతో అన్నంపెట్టాలనుకుంటుంది తామనుభవించలేనివన్నీ తమ పిల్లలకి సమకూర్చాలనుకుంటారు- ఎందుకు? కేవలం ప్రేమవల్ల. అభిమానంవల్ల మొదలైన ఈ తేడాలు ఎందాకా పోతాయంటే, ఎక్కళ్ళని అసమానతలకీ ఇవేమూలకారణాలవుతాయి. ఇందాక నువ్వన్నావు చూశావా-రెండు భిన్న ప్రపంచాలని! ఆ రెంటికీ మధ్య మరో ప్రపంచం వుంది మధ్యతరగతని! అందులో తల్లి దండ్రులనేవాళ్ళు తాము క్రిందిమెట్టుమీదికి దిగుతూ పిల్లల్నిమాత్రం పై మెట్టుమీదికి పంపించాలని తాపత్రయపడ్తుంటారు. ఓ రకంగా చెప్పాలంటే ఇందాక థియేటర్లో మనం చూశామే. ఆ ఎక్కలేటర్లా పిల్లల్ని పైకి తీస్కొచ్చి తాము మాత్రం క్రిందికి జారిపోతుంటారు- దీనికే నిస్వార్థమైన ప్రేమ.

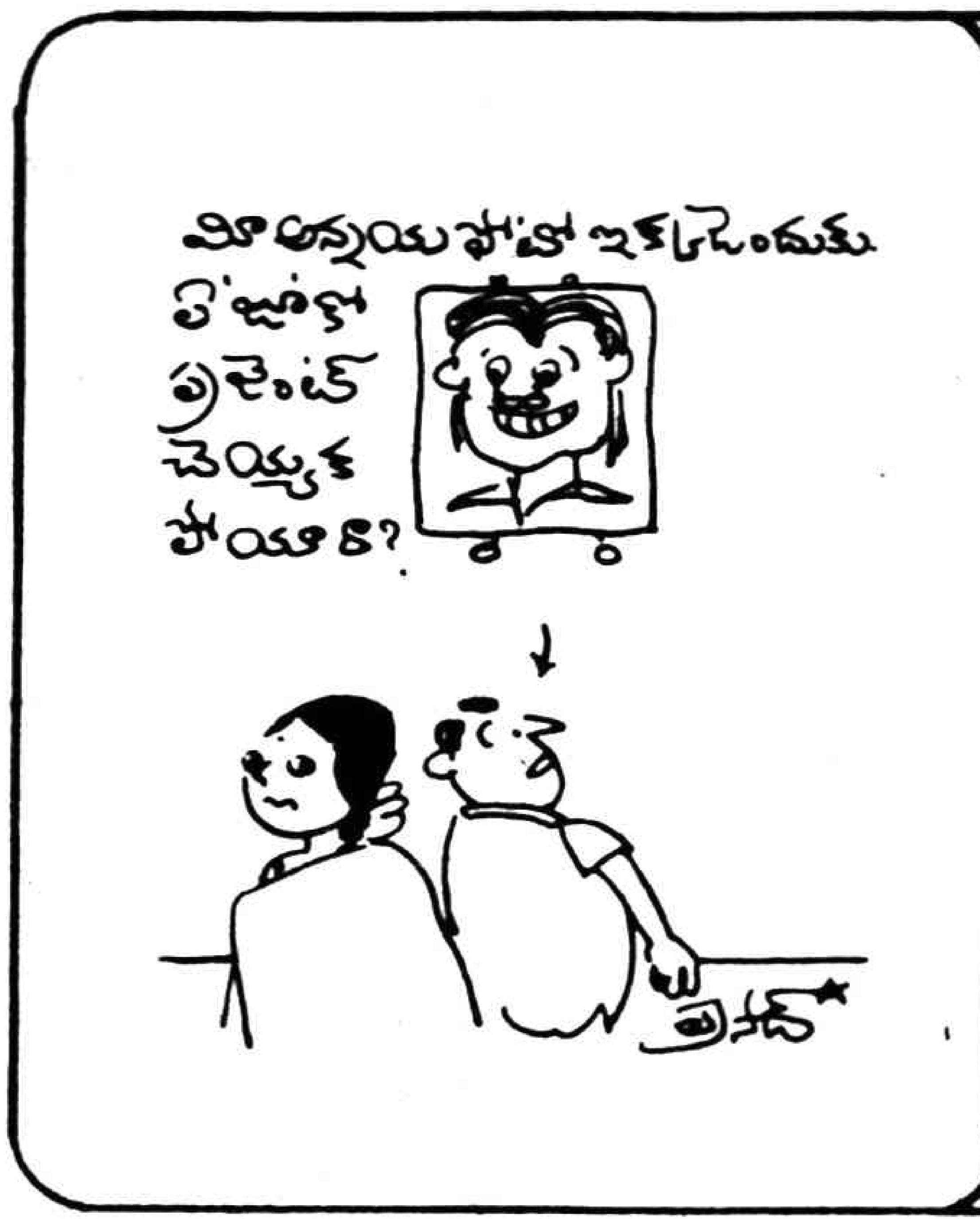

త్యాగం అనే పేర్లు పెడ్తుంటారు. కష్టపడే మనిషి ముందు తన సౌఖ్యం చూసుకోవాలి. తమ ప్రేమలన్న వ్యక్తపరిచేమార్గాలు మార్చుకోవాలి. కష్టపడి సంపాయించుకోగలశక్తిని, అవకాశాన్ని, ఉద్దేశ్యాన్ని పిల్లలకి కల్పించాలి. అప్పనంగా వచ్చే ఆస్తిమీదా,ఆదాయం మీదా ఆశపడే మనస్తత్వంలేకుండా పిల్లల్ని తయారుచెయ్యాలి. ప్రతిమనిషీ అలా చేస్తే యిక నువ్వనే అసమానత."

"అంత తేలిగ్గా భావవిప్లవాలు వచ్చేస్తాయనుకుంటున్నావా, మై డియర్ భావకవీ! మనుషులు తరతరాలుగా బండబారిపోయి వున్నారు. స్వార్థంగా మారిపోయిన ప్రేమ బంధుప్రీతితో చుట్టూ రక్షణకవచ మేర్పరచుకుని, నీ, సున్నితమైన నీతి సూత్రాలకి కదలిపోయి, కరిగిపోయే స్థితి ఎన్నడో దాటిపోయారు.ఆ కవచాన్ని తుపాకిగుళ్ళతో తప్ప చీల్చలేవు బ్రదర్—గాంధీగారి కాలం దాటిపోయి చాలాకాలమైంది భాయ్! ఆయన గారిప్పుడు అర్థమైన ప్రతి పార్టీ నాయకుడి నోట్లోనూ నానిపోతున్న ఆయుధం! కామేశానికి గాంధీగారి అహింసా సూత్రమంటే ఎంత మంటో వాసుకి తెలుసు. తనని అవమానించడానికే ఆ ప్రసక్తి తెచ్చాడిప్పుడు. తమాయించుకుని అన్నాడు వాసు—

"కావచ్చు కామేశం.... నేనిప్పుడు పార్టీ రాజకీయాల గురించీ, పొలిటికల్ సిద్ధాంతాల గురించీ మాట్లాడ్డం లేదు. నీలా "విప్లవం" అనే ఆయుధాన్ని నోట ధరించిన ప్రతివాడూ నాలాంటి వాళ్ళ నిలాగే హేళన చేస్తుంటాడు. వాళ్ళెలా తర్వాతి తరాలకి ఆస్తులు సంపాయించిపెట్టాలని తాపత్రయపడ్తున్నారో, మీరలాగే సమానత్వాన్ని సంపాయించి పెట్టాలని తాపత్రయంపడ్తుంటారు. ప్రస్తుతంలో జరిగేదీ, ఒరిగేదీ ఏమిటో ఎవరూ ఆలోచిస్తున్నట్టు కనపడదు. నా మటుకు నాకు ముందు ముందుగా ఓ మనిషి తను వ్యక్తిగతంగా సాధించగల్గిందీ, ఆచరించ గల్గిందీ ఏమిటో నిర్ణయించుకుని దానికి కట్టుబడి వుండాలన్పిస్తుంది. తన మటుకు తను ఆయిడియల్‌గా, తనే ఓ ఎగ్జాంపుల్‌గా వుండగల్గితే చాలు, సమష్టిగా చెయ్యగల్గిందానికి పునాదివేసినట్లే! మా ఇంట్లో మాకేం ఆస్తులు లేవు పంచుకోడానికి. మా చిన్నాన్నలా మా నాన్నకి అంత తాపత్రయమూ లేదు. డిగ్రీ చేతికిప్పించి ఊరిమీద వదిలేస్తే తన స్వశక్తితో, తెలివితేటల్తో పైకొచ్చాడు మా అన్న. వాడిమీద అసూయపడనా? వాడి ఆస్తిని కొల్లగొట్టుకు తెచ్చుకోనా? నాకూ అదే డిగ్రీ యిప్పించాడు నాన్న. నా సత్తా నేను చూపించుకోవాలిక. మా నాన్నే నాకు ఆదర్శం. నా పిల్లలకి నేనాదర్శమైతే చాలు— ప్రతివాళ్ళూ అలా అనుకుంటే చాలని నా మటుకు నేననుకుంటాను."—

"అవున్రా అబ్బీ! సరిగ్గా చెప్పావు! అంత కష్టపడి అంత పెద్దిల్లు కట్టకపోతే

మనీకథ

ఎం.సుబ్బరామరెడ్డి

అది మద్రాసు మహానగరం. ఆ రోజు ఆదివారం. మెడికల్ కాలేజీకి సెలవు కావటంతో ఫైనల్ ఇయర్ కృపానిధి తన స్వగ్రామానికి బయల్దేరాడు. దొరబాబులా తయారయి బస్‌స్టేజి వద్ద కొచ్చాడు. పల్లవన్ ట్రాన్స్‌పోర్టు కార్పొరేషన్ డీలక్స్ కోచ్ అప్పుడే వచ్చింది. పది మైళ్ళలోని సమీప పాళెంకు టిక్కెట్ తీసికొన్నాడు.

సీట్లో కూచోగానే ఓస్ కున్న టేప్ పాటలు విప్పసాగింది. ప్రయాణీకుల అభిరుచి. భాషను బట్టి ఒక్కొక్క పాటే తరుముకొస్తున్నది

తెలుగువారి జోలపాట 'జో అచ్యుతానంద జోజో ముకుందా' రాగానే కృపానిధి తన్మయంగా నిద్రపోయాడు. ఒక్కొక్క టేప్ తిరుగుతున్నది. ఒక్కొక్కమారు వెనక్కి జరిగిపోతున్నది.

కాసేపటికి సుదూరపాళెం స్టేజిలో బస్సాగింది.

'మేలుకో! శ్రీరంగ' తెలుగు పాట వంతు వచ్చింది.

మేలుకున్నాడు కృపానిధి.

చూస్తే అది సుదూర పాళెం. మద్రాసుకు ఇరవై మైళ్ళలోని గ్రామం. అంటే తను టిక్కెట్ తీసుకున్న గ్రామం సమీపపాళెం దాటి పదిమైళ్ళు మాత్రమే వచ్చాడు. కలవరపడ్డాడు. కండక్టర్ ఈ రాజకుమారుణ్ణి గుర్తించి "మీరు సమీపపాళెం దిగాలి గదా" అన్నాడు

"అవును! పొరపాటయిపోయిందే అక్కడే దిగాలి. అదే మా వూరు. నిద్రపోయాను. బస్సాగిందో లేదో అక్కడ. మీరు కేకవేశారో లేదో నాకు వినపడ్లేదు."

"బస్సేమో ఆగింది. నేను వూరుపేరు మూడు దఫాలు పిలిచాను. అసలు నేనీ కండక్టర్ కొలువుకు రాకముందు కోర్టువద్ద జవానుగా పనిచేసేవాణ్ణి. ఆ వృత్తిలో కూడా పిలిచిన పేరునే మూడుమార్లు పిలవాలి. సరేలెండి ఎవరివల్లనైనా పొరపాటయిపోయింది. మీరు సమీప పాళెంపోవాలి గదా! ఇక్కడే దిగుండండి బస్ టెర్మినస్ పోయివస్తుంది. సమీపపాళెం వద్దురుగాని" "మర్యాద ఇచ్చి మన్నన పొందండి." "ప్రజాసేవయే మా కర్తవ్యం" అన్నవి బస్సు కిరుప్రక్కల వ్రాయబడిన వినాదాలు.

మరో గంటకు అదే బస్సు రానేవచ్చింది. మిగతా ఎక్కే ప్రయాణీకుల్ని కూడా త్రోసి రాజని కండక్టర్ కృపానిధి కోసం వెతుకుతూన్నట్టు కనుపించాడు.

కాసేపటికి సమీప పాళెంలో దిగాడు కృపానిధి. డబ్బు ఇవ్వబోయాడు. కండక్టర్ వద్దన్నాడు. అతని సంస్కారానికి అమాయకత్వానికి ఇతని రాతిగుండె ద్రవించింది. ఆయన కాకీ బట్టలు కలగాపులగపు భాషతో ఈయన ఖరీదైన దుస్తులు. స్వచ్ఛమైన ఇంగ్లీషు భాషతో పోల్చిచూస్తే ఎంతో అగాథముంది.

అసలు కండక్టర్ వుద్యోగం కొన్ని అంశాలతో పోల్చిచూస్తే కలెక్టరు ఉద్యోగం కంటె విలువైనది. జ్ఞాపకశక్తి. సమయస్ఫూర్తిమీద ఆధారపడిందీ కండక్టర్ నౌకరి. నిత్యం ఎందరో ప్రయాణీకులు ఎక్కుతుంటారు దిగుతుంటారు. కేవలం వారి ముఖ వర్చస్సు. అందం. ఆకారం ఆధారంగా డబ్బు వసూలు చేస్తాడు. కాని కండక్టర్ మేధతో బాటు ప్రయాణీకుని నీతిమీద కూడా నడవాలి ఈ ఉద్యోగం.

కాని ఎంతో ప్రతిభ. అనుభవం వున్న ఈ కండక్టర్ మోసం. అవినీతి అలవాటుకున్న ఈ డాక్టర్‌బాబు కృపానిధిముందు వెలవెలబోయాడు. ఎందుకూ కొరగాకుండా పోయాడు.

అసలు కృపానిధి గ్రామం సుదూర పాళెం. టిక్కెట్ కొన్నది సమీపపాళెం. అందుకే సమీపపాళెం సమీపించేవుటికి నిద్రపట్టింది. అందుకే సుదూర పాళెం అల్లంత దూరంలో వుండగనే మెలకువ వచ్చింది. డబ్బుతోబాటు కండక్టర్ సానుభూతి కూడా మిగిలింది. బస్సు కోసకు పోయి వచ్చేలోగా ఇంటికి పోయాడు. పని పూర్తి చేసుకుని వచ్చాడు. దర్జాగా, బెట్టుసరిగా, గౌరవంగా కండక్టర్ ఆహ్వానంపై తిరిగి బస్సెక్కాడు. సమీపపాళెం దిగాడు. అక్కడినుంచి వేరే బస్సులో తన డబ్బుతో మద్రాసు చేరాడు. అంటే మద్రాసు నుంచి సమీపపాళెం. తిరిగి సమీప పాళెం నుంచి మద్రాసు వరకు మాత్రమే తన డబ్బు ఖర్చు చేశాడు. మిగతాదంతా బూటకపు అక్రమ ప్రయాణమే. ●

సింపుల్‌గా చిన్న డాబాయిల్లు వేసుకుంటే ఇంత లోనూ కట్టాల్సి వచ్చేది కాదు. అమ్మాయి, అల్లుడూ రావడానికి బావుండేది. గోవిందుడి చదువుకి ఇంతకష్టపడాల్సొచ్చేది కాదని ఇప్పుడనుకుంటున్నా."—

ఉలిక్కిపడి తలెత్తి చూశారు వాసూ, కామేశం. నిద్ర పట్టలేదేమో. ఎప్పుడొచ్చి కూచున్నాడో చిన్నాన్నగుమ్మంమీద రెండు చేతులమధ్యా తలపెట్టు కూర్చున్నాడు. వాసూకి భయమేసింది. చిన్నాన్న ఏమైనా నొచ్చుకున్నాడేమోనని.

"లోనింకా ఎన్నాళ్ళు కట్టాలి చిన్నాన్నా? మేడ మీదొచ్చే అద్దె లోనుకి. వాడి చదువుకి సరిపోదూ!" ఎలాగో సద్దుకుని అడిగాడు.

"ఎన్నాళ్ళేమిట్రా ఎన్నేళ్ళ నుంచి కడ్తున్నాను ! వచ్చేయేటికి పూర్తవుతుంది. అప్పటి కయిదేళ్ళ సర్వీసుంటుంది నాకు. అప్పటికి గోవిందుడి చదువూ ఓ కొలిక్కి వస్తుంది. సర్వీసులో చివరి అయిదేళ్ళయినా సుఖపడ్తానని ఆశ. అదీవాడు ఏ పోస్ట్‌గ్రాడ్యుయేట్ కోర్సుకో వెళ్తాననక పోతేనని యిన్నాళ్ళూ అనుకునే వాణ్ణి! ఇక అనుకోన్లే. చెప్పావుగా! నా సుఖం నేనూ చూసుకుంటాను. పై చదువు కావాలంటే వాడి స్వశక్తితోనే వాడు చదువుకోవాలి !"—

"అహఁ. ఏదో వాదన్లోపడి ఎచెటో పోయానేంఅనుకోకు చిన్నాన్నా! ఎంతసేపై కూర్చున్నావేమిటి.. నిద్రపట్టలేదా?" గిల్టీగా అన్నాడు వాసు

"ఎంత సేపేమిట్రా.. మిల్క్ వ్యాన్ వచ్చేంటుంది. పాల పాకెట్ తేవాలి మీరికనైనా పడుకోండి కాస్త తెల్లారేదాకా"- అంటూ లేచాడు చిన్నాన్న. ●